

ဒီရီနီခွင်ထွဲမွဲး
ကညီကီဝဲခဲင်ကိတိတ်ခိင်ကျါ
ကညီကီဝဲခဲင်
ကီဝဲပယီ

လါဒိင်စဲဘာင် ၂၀၂၀ နံင်

တၢ်ဂ့ၢ် - စီဖီလ်စ့ၣ်ထွါ, လၢအဒိးန့ၢ် ၂၀၂၀ နံင် Goldman ခိင်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်လၢကပီၢ်ခိင်ဖးတၢ်ဂ့ၢ်, အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဆူကညီကီဝဲခဲင်ကိတိတ်ခိင်ကျါအအိၣ် ဖဲးသိး ကီဝဲပယီပဒိၣ် ကဘျၢၣ်လီၤကွံာ် ထံဘၣ်အၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢ ကဲထီၣ်အသးဖဲ မွဲၢ်ကလုဟီၣ်ကဝီ

ဆူ

တၢ်ဒိၣ်ကညီကီဝဲခဲင်ကိတိတ်ခိင်ကျါ

အဆိကတၢ် ယအဲၣ်ဒိၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါလီၤယသးလၢ ယမံၤမ့ၢ်ဝဲ စီဖီလ်စ့ၣ်ထွါဒီး ယမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး ယိပ်လိတ်တိုက်မှတ်တိုင်တိုက်ကရားလၢ အအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်, ကညီကီဝဲခဲင်, ကီၢ်သုလုၤ, ကီၢ်ပယီအမ့ၢ်ထီၣ်ဟီၣ်ကဝီအပူၤ, လၢအဒိးန့ၢ်ဘၣ် ၂၀၂၀ နံင် Equator Prize တၢ်လၢကပီၢ်ခိင်ဖးတခါအံၤ အပူၤဟူၤလီၤဆၢၣ်နီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီးလီၤ. ဖဲလီၢ်ကဝီကညီပူၤထူလံၤဖိလၢဟီၣ်ကဝီအံၤအပူၤတဖၣ် ဂ့ၢ်ကျဲးစးထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢ ကဟံပနီၣ်ဒီး ပၤဆူရဲၣ်ကျဲၤဝဲအမိၢ်ပၢ်ဖဲအဟီၣ်ကဝီ လၢကီးဝဲလၢယိပ်လိတ်တိုက်မှတ်တိုင်တိုက်ကရားတခါအံၤအကတီၢ်န့ၣ် ဖဲတၢ်သ့အိၣ်ဒီးယၢအသိး ယဆိၣ်ထွဲမၤစၢ်ပံးစုန့ၣ်ကျဲအဝဲသ့ၣ်တုၤလၢ တၢ်မၤအံၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ယဂ့ၢ်ကျဲးစးမၤတၢ်လၢ တၢ်ဒီသအိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်မူတတၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပူၤဒိၣ်လၢအိၣ်ဒီးပူၤတဖၣ်အဂီၢ် ခိဖျိတၢ်ဟူၤယၢ်ကၤယၢ်ကၤ ပပူၤထူလံၤဖိအလုၢ်လၢထူသန့တဖၣ်, ဒီးခိဖျိတၢ်ဂဲၤလိာ်လၢ ပုၤကသ့ဟံပနီၣ်ပပူၤထူလံၤဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ် ဖဲသိးပကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအကၢ်ကျဲးစး ဘၣ်လိာ်ဖိးမံဒီးပပူၤကညီထူလံၤလၢ ပမိၢ်ပၢ်ဖဲအကီၢ်ပူၤတဖၣ် အတၢ်အိၣ်မူဒီးအရူၢ်အသးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢအပူၤကွံာ် လါအိးကထီဘၣ် ၂၀၁၉ နံင်န့ၣ် ယန့ၢ်ဟူဘၣ်လၢ ငူသဝီတစ့ၢ်န့ၢ်ဒီး ၁၇ ဖျါ ဖဲမွဲၢ်ကလုဟီၣ်ကဝီ, ဖၣ်အၣ်ကီဆၢၣ်, ကညီကီဝဲခဲင်အပူၤတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး ထံနီဘၣ်အၢဒီးကဲထီၣ်တၢ်စ့ၢ်တၢ်ပျါအတၢ်ဂ့ၢ်ကီ, ဖွၣ်သံညၣ်သံလၢနီၣ်ပူၤ, ဘၣ်သးတၢ်ဆါဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တခါအံၤန့ၣ် ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂၤဒီးထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ကစီၣ်သန့တဖၣ်ဟံဖျါဝဲ, ဒီးကရူၢ်ကရၢဒ်အမ့ၢ် Karen Rivers Watch (KRW), Advancing Life and Regenerating Motherland (ALARM) , ဒီး Myanmar Alliance for Transparency and Accountability (MATA) တဖၣ်ထုးထီၣ်သကိးဝဲ လံာ်ဟံဖျါ, ဒီးတၢ်ဂီၤမူတၢ်ပၢ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ် ယထံၣ်န့ၢ်ဟူဘၣ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢ ကမ့ၢ်ဖဲကညီကီဝဲခဲင်အပူၤတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢၣ်လၢတၢ်သးအုးအပူၤ ယထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးလၢ ကီၢ်ပယီပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တြီဒီးမၤတံာ်တံာ်ဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢသဘျၢတဖၣ် အတၢ်န့ၣ်လီၤဟူးဂဲၤလၢ ကဘျၢၣ်လီၤစၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤအဂီၢ်ဒီး ကမၤစၢပူၤလၢအကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ ခိဖျိထံနီဘၣ်အၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤအယီလီၤ. တၢ်အုၣ်သးတခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကညီကီဝဲခဲင်ပဒိၣ်စူးကျါဝဲဒၣ်ထံကီၢ်တၢ်ဘျၢသဲးစးနီၢ်ဂံၢ် ၅၀၅ (ခ) ဒီးလိာ်ဘၢလိာ်ကီၢ် (စွဲတရါ)ဝဲ စီသးဘိလၢ အမ့ၢ်ပူၤဟူးဂဲၤတၢ်လၢခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်တၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. စီသးဘိမ့ၢ်ဒုၣ်ပူၤတၢ်ဂ့ၢ်လၢ မၤစၢကမ့ၢ်လၢ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ထံဘၣ်အၢအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဂ့ၢ်ကျဲးစးယုၤစၢကျဲၤလၢ ကမ့ၢ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ် ဖဲသိးထံဘၣ်အၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤ တၢ်ဘျၢၣ်လီၤအီၤကန့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ကညီကီဝဲခဲင်အတၢ်မၤဖဲးအံၤအဖီခိၣ် ကဲထီၣ်တၢ်နီၤတၢ်ဘျးဖးဒိၣ်တခါလၢ စီသးဘိဒီးပဝဲသ့ၣ်ကရၢသဘျၢတဖၣ် ကမၤသကိးတၢ်ဒီးပဒိၣ် လၢတၢ်ကဘျၢၣ်လီၤကွံာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ တမ့ၢ်အကဘျၢၣ်လီၤကွံာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤဘၣ်အမဲၣ်ညါ ကမၤယံၤထီၣ်နးထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးဒီးအံၤ မ့ၢ်လဲၤအသးဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ် ထံဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤ ကလဲၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဝဲသ့ဒီး မ့ၢ်မၤအသးဒီးအံၤသၢပျၢန့ၣ် ထံကီၢ်အတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့ၤလၢ တၢ်ကဘျုးလီၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤအဂီၢ်န့ၣ် ကအါထီၣ်ဝဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကကဲထီၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ဝဲပၤလၢ ကီၢ်စဲၣ်ဒီးထံကီၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အါန့ၣ်အမဲၣ်ညါ လီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်အါဂၤအတၢ်အိၣ်မူ ကဟးဂီၤဝဲ, ထံတၢ်အိၣ်ယၤလုၢ်ဒိၣ်ပျၢဒိၣ်လၢ ကမ့ၢ်တဖၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးအံၤန့ၣ် ကလီၤမၤကွၢ်စ့ၢ်ကီးဝဲ, ယုၣ်ဒီးထံတၢ်မူတတၢ်လၢအိၣ်ဆိးလၢ အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပသမၤ အလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

ဖဲ လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၄ သီန့ၣ် ယထံၣ်ဘၣ်လၢ ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်မၤဝဲ တၢ်သမံသမိးဒီးမၤကွၢ် ထံ, ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးကလံၤအကံၢ်အစီ ဖဲဟီၣ်ကဝီၤ အံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢလီၢ်ကဝီၤပူၤထူလံၤဖိတဖၣ်အခါစးန့ၣ် ယပၣ်ပနီၣ်ဒီးစံးဘျုးဘၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကွဲးစးလၢ ကဘျုးလီၤ ကွၢ်ထံဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤ ဖဲခိဝံး-၁၉တၢ်ဆါ,တၢ်ယံးတၢ်စ့ၤကဲထီၣ်အကတီၢ်ဒၣ်လဲၣ်အပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်တၢ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပျၢဒီးဘၣ်. အါန့ၣ်အမဲၣ်ညါန့ၣ် ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးထံဂၤကီၢ်ဂၤပူၤသ့ပူၤဘၣ်ဒီး ပဝဲဂံၢ် ခိၣ်ထံးကရၢသဘျုးတဖၣ် လၢတၢ်ကယဲၣ်လီၤဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီအံၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးလၢတၢ်ပၣ်လီၤဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ ကမ့ၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ထံအီၤကဆီအဂီၢ်လီၤ. တကးဘၣ် ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးထံဂၤကီၢ်ဂၤပူၤသ့ပူၤဘၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ယီထံသ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ်လၢ အဒူးကဲထီၣ်ထံနီၣ်ဘၣ်အဘၣ်သီတခါအံၤ, ဒီးဆီလီၤပၣ်လီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကခိဆၢကဒါက့ၤ တၢ်ဂ့ၢ်ကီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဒီတခါ န့ၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤဖျိဖျါဖျါ, ဒီးကဘၣ်ပညိၣ်လၢ ကမ့ၢ်အတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤအဂီၢ်လီၤ. မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒဲလဲၣ်န့ၣ် ထံဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီအံၤ မၤဘၣ်ဒီဝဲဒၣ်ကမ့ၢ်အခွဲးအယၢ်လၢအရ့ဒိၣ်မး လၢအမ့ၢ် ပျၢကိးဂၤအိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢ ကအိၣ်မူဘၣ်လၢခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်လၢအကဆီအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီသဒါပူၤထူလံၤဖိအခွဲးအယၢ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒီသဒါဂံၢ်ခိၣ်ထံးပျၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ပၣ် သးစ့ၢ်ကီး မ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးပျၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်ဒီး တၢ်ကဘၣ်ဒီသဒါအီၤန့ၣ်လီၤ. ဒံၣ်မိၣ်ကရၢစံၣ်မ့ၢ်တၢ်လိၣ်နီၢ်နီၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤအဂီၢ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤဒိၣ်ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိကိးဂၤအဂံၢ်ခိၣ်ထံးခွဲးယၢ်တဖၣ် တၢ်ကမၤလၢပျဲအီၤ ထဲသိးတုၤသိးန့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်လၢ အကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ထံဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ်အံၤဒီးပဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ပမ့ၢ်ပျၢဒီးသိးသိးလၢ အိၣ်မူဖံးမၤဝဲဒၣ်တၢ်လၢ ယိၣ် လိၣ်ကျိၤလၢအယုၤသဘျုးတဘိ အတြီပူၤ န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်သးတဖျၢၣ်ယီၤအပူၤ ကမ့ၢ်တဖၣ်အံၤအတၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤအဂီၢ်န့ၣ် ယသးအိၣ် ယုထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ကပျဲပဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံၣ်ကရၢသဘျုးတဖၣ် ဒဲသိးပကန့ၣ်လီၤပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ဘျုးလီၤကွၢ်ထံဘၣ်အာအ တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤ တုၤလီၤတီၤလီၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ် ယန့ၣ်လၢ စီၤသးဘိစ့ၢ်ကီး ဟူးဂဲဖံးမၤတၢ်ဒီးဒံၣ်မိၣ်ကရၢစံၣ်အကျဲၤသန့ အသိး ဒဲးသိးထံဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤ တၢ်ယဲၣ်လီၤဘျါလီၤအီၤကန့ၢ်အဂီၢ်ဒီး ကမ့ၢ်လၢအကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီး ပျၢဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်အတၢ်တီတၢ်တြီအဂီၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ မ့ၢ်တနံၤအံၤ ဒဲအမ့ၢ်ပျၢဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်အမ့ၢ်နံၤအသိးန့ၣ် လၢတၢ် ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲဝဲပျၢဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်အဖီခိၣ် ယယုကညးဘၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်လၢ ကပတုၣ်ကွၢ်အတၢ်ဟံၣ်ဒုၣ်ဟံၣ်ကမၢ်ဒီးအတၢ်လိၣ်ဘၢလိၣ်ကွီၢ်လၢစီၤ သးဘိအဖီခိၣ်တဖၣ်, ဒီးဒူးအိၣ်ထီၣ်ပျၢစီၤတခါလၢ ပဒိၣ်ဒီးပဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢသဘျုးတဖၣ် ကမၤသကိးတၢ် လၢတၢ်ကယုန့ၣ်တၢ်စံးဆၢအ ဂ့ၤကတၢ်လၢ တၢ်ကယဲၣ်လီၤဘျါလီၤထံနီၣ်ဘၣ်အာအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါအံၤအဂီၢ်လီၤ.

ပျဲဒီးတၢ်ယုးယီၤအါ

စီၤဖိလံၤစ့ၣ်ထွါ

၂၀၂၀ နံၣ် ပျဲဒီးန့ၢ် Goldman ခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်လၢကပီၤခိၣ်ဖးလၢကီၢ်အုၤရၢအပူၤ ယိၣ်လိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢအပူၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ salweenpeacepark@gmail.com